

ANADOLU TEKNİK VE TEKNİK LİSELERDEKİ BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ ALANI ÖĞRENCİLERİNİN STAJ YAPTIKLARI İŞYERLERİNDE MESLEKİ BEKLENTİLERİNİN KARŞILANMA DÜZEYİ

Melih ENGİN

Bilişim Teknolojileri Öğretmeni, Bursa

Erkan ÇALIŞKAN

*Niğde Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi
Bölümü*

Ömür UYSAL

Bilişim Teknolojileri Öğretmeni, Muğla

İlk Kayıt Tarihi: 10.09.2012

Yayına Kabul Tarihi: 14.11.2012

Özet

Bu araştırmanın amacı, Bilişim Teknolojileri Alanı öğrencilerinin staj yaptıkları işyerlerinde mesleki beklentilerinin karşılanma düzeyini incelemektir. Araştırma, genel tarama modelinde yürütülmüştür. Bu araştırma, Bursa ve Muğla illerindeki Anadolu Teknik ve Teknik Liseleri Bilişim Teknolojileri Alanı Web Programcılığı, Veri Tabanı Programcılığı ve Ağ İşletmenliği Dallarında öğrenimlerine devam etmekte olan 11. sınıflardan 54 öğrenci ile henüz dal seçimi yapmamış 10. sınıflardan 19 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Veriler yaz stajında staj öncesi ve sonrası mesleki beklenti anketleri ile toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde ilişkili ölçümler için Wilcoxon işaretli sıralar testi kullanılmıştır. Sonuçlar, Bilişim Teknolojileri Alanı öğrencilerinin işletmelerde yaz stajı bünyesinde yapmayı düşündükleri uygulamalarla ilgili beklentilerinin karşılanmadığını göstermiştir.

Anahtar Sözcükler: Anadolu teknik ve teknik lise, bilişim teknolojileri alanı, yaz stajı, mesleki eğitim, mesleki beklenti.

THE ANATOLIAN TECHNICAL AND TECHNICAL HIGH SCHOOLS INFORMATION TECHNOLOGY DEPARTMENTS STUDENTS' LEVELS OF VOCATIONAL EXPECTATION IN PROBATION WORKPLACES

Abstract

The purpose of this study is to examine the information technology department's students' levels of vocational expectation in probation workplaces. The design of the study was based upon the general survey method. This study, has been studied on students in web programming, database programming and network operating subsections of Anatolian Technical and technical high schools information technology field from Bursa and Muğla and these students include fifty four 11th grade students and nineteen 10th grade students who have not chosen their subsections yet. In the data gathering phase, vocational expectation surveys were used before and after summer probation. Wilcoxon signed rank test was used for measurements associated with the data analysis. Results showed that information technology department students' subsections vocational expectations have not been met in probation workplaces.

Keywords: Anatolian technical and technical high school, information technology field, probation workplace, vocational training, vocational expectation.

1. Giriş

Ülke ekonomisinin yapı taşlarından olan üretim ve hizmet alanlarında görev alacak ara ve teknik eleman yetiştirilmesi için gerekli uygulamalar hükümet politikalarıyla düzenlenmektedir. Ülkemizdeki mesleki ve teknik eğitim programları da Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tarafından Meslek Yüksekokulu, Örgün Meslekî ve Teknik Eğitim, Çıraklık Eğitimi ile Yaygın Meslekî ve Teknik Eğitim olmak üzere dört temel eğitim biriminde orta ve yüksek öğretim düzeyinde yürütülmektedir. Bu birimlerin görevleri, eğitim süreleri ve hedef kitle düzeyleri MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliğinde tanımlanmıştır (MEB, 2009). MEB tarafından orta öğretim düzeyinde yürütülen Mesleki ve Teknik Eğitim uygulamaları Erkek Teknik Öğretim Okulları, Kız Teknik Öğretim Okulları, Ticaret ve Turizm Öğretimi Okulları ve Din Öğretimi Okulları olmak üzere dört grupta yer alan Mesleki ve Teknik Liselerde gerçekleştirilmektedir (Özsayar, 2008).

Çağdaş anlamda mesleki eğitim; birey yaşantılarının sağlanmasında belirli bir meslek alanında bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazandıran ve birey kabiliyetlerini çeşitli yönleriyle geliştiren bir eğitim sürecidir (Alkan, 1983). Mesleki eğitim bir toplumda yaşayan birey yaşantılarının sağlanmasında zorunlu olan belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yeteneklerini kazandırmak suretiyle bireyin kabiliyetlerini zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönlerden geliştirme süreci olarak gerçekleştirilmektedir. Mesleki ve Teknik Eğitim; Doğan, Ulusoy ve Hacıoğlu (1997: akt. Şimşek, 2007) tarafından Milli Eğitim Sistemi'nin bütünlüğü içinde sanayi, tarım ve hizmet sektörleriyle birlikte her türlü mesleki ve teknik eği-

tim hizmetlerinin planlaması, araştırılması, geliştirilmesi, örgütlenme ve eşgüdümü ile yönetim, denetim ve öğretim etkinliklerinin bütünü olarak tanımlanmaktadır. Bu derece geniş kapsamlı ve pahalı olan mesleki eğitim uygulamalarının Koç (1999: akt. Şimşek, 2007) ve Büyükkaragöz' ün de (1984: akt. Kazu, 1996) belirttiği gibi sadece devlet olanakları ile okullarda yürütülmesi oldukça zordur. Okulların alt yapı eksiklikleri (Özsayar, 2008) ve iş hayatı koşullarının sağlanamaması (Binici ve Arı, 2004) gibi sıkıntılardan dolayı yalnızca okullarda yürütülen uygulamalar mesleki eğitimi iş yaşamından koparmaktadır. Bununla birlikte okullarda gerekli uygulamalı eğitimi alamayan öğrenciler meslek yaşantılarda zorlanmaktadırlar. Örneğin, Kulakoğlu (1992) tarafından Ankara'daki 12 Endüstri Meslek Lisesinde öğrenim görmekte olan 320 öğrenci ile yapılan çalışmada öğrenciler çalıştıkları atelyelerin çok kalabalık olması nedeniyle yeterince uygulama yapamadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. Yener'in (2011) farklı üniversitelerin tıp fakültesinde öğrenim görmekte olan 6. Sınıf öğrencileriyle yaptığı görüşmelerde de öğrencilerin %51'lik bölümü (n=136), aldıkları eğitimin birinci basamakta (sağlık ocağı gibi başlangıç seviyesi) bile hasta tedavi etmek için yetersiz olduğunu belirtmiştir. Mesleki eğitim kurumlarından mezun olmuş bireylerin çalışma yaşamında sorun yaşamamaları açısından okullarda iş yeri ortamı yaratılması güç olan meslekler için temel bilgi ve beceriler okulda kazandırıldıktan sonra bunların uygulanmasının mutlaka iş yerinde yapılması gerekmektedir (Özsayar, 2008; Şimşek, 2007).

Mesleki eğitim kurumlarının en önemli görevi, öğrencileri hem kuramsal açıdan hem de uygulama açısından verimli bir biçimde yetiştirmektir. Bu bağlamda okulda verilen derslerle birlikte öğrencilerin kuramsal olarak öğrenmiş oldukları bilgileri pekiştirmeleri ve geliştirmeleri için bu duruma alanlar temelinde olanak sağlayan stajlar oldukça önemlidir (Ilgaz ve Çakar, 2002: akt. Tutan, 2010; Koşan, 2003). Schambach ve Dirks (2002) başarılı bir stajın öğrencilere yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı verdiğini, öğrencilerin güdülenmelerini ve tutumlarını geliştirerek olumlu bir meslek başarısına sahip olmalarını sağlayacağını belirtmektedirler. Staj ile öğrencilerin ileride yüklenecekleri görevlere ilişkin çalışma ortamlarını, koşullarını tanıtmak, işleri öğretmek, bireysel değişikliklere kısa zamanda uyum yetenekleri kazandırmak ve mesleki sorumluluğu taşımasını öğretmek amaçlanmaktadır (Sabuncuoğlu ve Tokol, 2001: akt. Çetin, 2005). Meslek adaylarının eğitim ve öğretim dönemleri içerisinde, iş dünyası ile tanışma aşaması olarak görülen staj; farklı alan, şirket ve mesleklerin tanıdığı, çalışma hayatı ile ilgili giriş seviyesinde bilgilerin ve ilk uygulamalı mesleki eğitimin elde edildiği, meslek adaylarının kariyer planlarını sorguladığı, şekillendirdiği ve geliştirdiği bir süreç olarak betimlenmektedir (Demir, 2010). Kelime anlamı olarak ise staj, Türk Dil Kurumu sözlüğünde; "herhangi bir meslek edinecek kimsenin geçirdiği uygulamalı öğrenme dönemi" olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2011). Fox (2001: akt. Ko, 2008) ise stajı, kuramsal eğitim ile uygulamalı eğitim arasındaki boşluğu yakınlaştırma fırsatı olarak tanımlamıştır.

Alanyazında öğrenci stajlarıyla ilgili çalışmalar; stajın önemi, eğitimcilerin öğ-

rencilerden gerçek iş yaşamında deneyimlenmelerini istemeleri, işletmelerin öğrenci stajları hakkında neler düşündükleri ve öğrencilerin yaz tatillerinde alandaki çalışmalarından neler bekledikleriyle ilgilidir (Çetin, 2005). Demir (2010) stajın; iş görenlere ileride yüklenecekleri görevlere ilişkin çalışma ortamlarını ve koşullarını tanıtmaya, yapılacak işleri öğretmeye, yapısal değişikliklere kısa süreçte uyum sağlama, yeteneklerini geliştirme ve mesleki sorumluluk taşıma yönünde yararlar sağlayacağını ifade etmektedir. Şahin, Velioğlu-Öğünç, Yüksel ve Gülen (2006) de öğrencilerin iş hayatına atılmadan önce eğitim öğretim devam ederken deneyim kazanabilecekleri fırsatlardan biri olarak gördükleri stajı, kuramsal bilgilerin hemen uygulamadaki yansımalarını görme, iş ortamını tanıma, kuram ile uygulamayı karşılaştırma olanağı sunması açısından önemli olduğuna vurgu yapmaktadırlar. Staj uygulamalarında, öğrenciler bilimsel ortamlardan elde ettikleri kuramsal ve uygulamalı bilgi ve deneyimlerini gerçek ortamlara, gerçek yaşam deneyimlerine taşıyabilmekte, uyumlaştırabilmekte ve alandaki gelişmelerden haberdar olabilmektedirler (Çetin, 2005). Öğrencilerin gerçek dünyayı ve meslek yaşantılarını tanımasını açısından stajlar oldukça önemli bir olanak olarak görülmektedir.

Mesleki eğitim sürecinde yapılan staj çalışmalarının yararlarına ve etkilerine yönelik belirtilen bu görüşler yapılmış çalışmalarla da desteklenmektedir. Çetin (2005) Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulunda öğrenime devam eden öğrenciler üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada, öğrencilerin akademik eğitim yanında staj uygulamalarına da gereksinimleri olduğunu belirtmiştir. Schambach ve Dirks (2002) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da öğrencilerin çoğunluğunun yapılan stajlardan çok faydalı deneyimler kazandıklarını ve işleriyle ilgili gerçek çalışma koşullarını ve ortamlarını tanıma fırsatını yakaladıklarını bildirmişlerdir. Demir'in (2010) çalışmasında ise turizm ve otelcilik alanındaki stajyerlerle yapılan çalışmaya katılanların büyük çoğunluğu staj döneminin yararlı geçtiğini ve iş hayatına bakışlarının olumlu yönde değiştiğini, staj süresince işiyle ilgili araç ve gereçleri kullanma şansını yakaladıklarını belirtmişlerdir. Ancak aynı çalışmadaki öğrencilerin yarısından fazlası okulda öğrendikleri bilgiler ile staj döneminde gördükleri uygulamaların örtüşmediğini söylemişlerdir. Yılmaz'ın (2008) gerçekleştirdiği çalışmada da öğrenciler staj uygulamalarında mesleklerine yönelik bilgi kazanmaktan mutlu olmalarına karşın okulda öğrendikleri ile pratikte yapılan uygulamaların birbiriyle örtüşmemesinden rahatsız olduklarını bildirmişlerdir. Çakır (1998), Türkiye'deki lisans düzeyinde Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksek Okullarından 150 öğrenci üzerinde staj sonrası öğrenci görüşlerine yönelik bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda öğrenciler; alanı tanıma, iş deneyimi ve becerileri yönünden staj çalışmalarından hoşnut kaldıklarını fakat okulda alınan kuramsal bilgi ve becerileri yaşama geçirememeye ve staj süresince yeterince yönlendirilme yapılmamasını olumsuzluk olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Leslie (1994), İngiltere'de Turizm ve Ağırlama Yönetimi programı bulunan dokuz üniversitenin öğrenci stajlarını ve staj süresi sonunda öğrencilerin görüşlerini araştırmıştır. Araştırma sonucunda, stajın olası yararlarının öğrenciler tarafından tam olarak anlaşıldığını ancak öğrencilerin stajdan beklentileri ile ders kapsamının birbirini

bütünlemediğini belirtmiştir. Öğrenciler, stajın amacının net bir biçimde belirlenmediğini, işe uyum ve iş dönemindeki eğitim programı ve eğitiminin göz ardı edildiğini ve stajın derslerden kopuk bir uygulama olarak ele alındığını belirtmişlerdir.

Yapılmış çalışmalardan da görülebileceği gibi staj uygulamalarının yararlı olduğu görüşleri yanında ilgili önemli aksaklıkların da olduğu göze çarpmaktadır. Araştırmalarda bahsedilen staj sürecindeki sorunlardan farklı durumlara da rastlamak olasıdır. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi (EARGED, 2006) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Meslek Liseleri ve Teknik Liselerde öğrenim görmek olan yaklaşık bin stajyer öğrenciyle yapılan görüşmelerde, öğrencilerin büyük çoğunluğunun işletmelerde hiçbir eğitim yapmadığı, öğrencilerin alan dışı işlerde ve fazla çalıştırıldığı okucuna ulaşılmıştır. Şahin ve diğerleri (2006) de araştırmalarında meslek yüksek okulunda öğrenim gören öğrencilerin yaz stajlarından hoşnut olmadıklarını belirtmişlerdir. Hoşnutsuzluğun nedenleri araştırıldığında sınavla ve sınavsız gelen öğrenci gruplarının staj beklentilerinin birbirinden farklı içerikte olduğu görülmüştür. Sınavla gelen öğrenciler stajlarında beklentilerini karşılayacak bilgi ve beceri eğitimini almadıklarından yakınırken, sınavsız gelen öğrenciler ise staj sürelerinin uzunluğundan, devam zorunluluğundan ve daha önce yapmış oldukları uygulamaları tekrar etmekten yakınmışlardır. Çalışal (2007) tarafından yapılan incelemeler sonucunda ise 2005 yılında Polis Meslek Yüksek Okullarından son iki yıl içinde mezun olmuş polis memurlarının %65 gibi büyük bir kısmının staj eğitimini yeterli görmediği ortaya konulmuştur. Staj sürecinde yaşanan bu tür sorunların yanında okullardaki öğretim programlarının, ekonomi ve teknolojiye de değişikliklere anında ayak uyduramamasından kaynaklanan sorunların olduğu da alan yazında yer almaktadır (Koşan, 2003).

Mesleki eğitim açısından oldukça önemli olarak görülmesiyle birlikte staj uygulamalarının, öğrencilerin kuramsal bilgilerine katkısını ve stajda beklenen uygulamaların yapılıp yapılmadığını gösteren araştırmalar sınırlı sayıdadır (Çetin, 2005). Alanyazında sınırlı sayıda bulunan staj uygulamalarıyla ilgili orta öğretim düzeyinde yapılmış araştırmaların büyük çoğunluğu ülkemizde Turizm ve Ticaret Liselerinde gerçekleştirilmiş olup, bu çalışmalarda Anadolu Teknik ve Meslek Liselerindeki uygulamalar göz ardı edilmiştir. Bu araştırmanın amacı, alanyazındaki bu boşluğun doldurulmasına bir adım olması açısından Anadolu Teknik ve Meslek Liselerindeki Bilişim Teknolojileri Alanında gerçekleştirilen yaz stajı uygulamaların incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda Bilişim Teknolojileri Alanında farklı dallarda öğrenim görmekte olan 10 ve 11. sınıf öğrencilerinin yaz stajlarıyla ilgili beklentilerinin karşılanma düzeyleri ve yaptıkları uygulamaların mevcut programla uyumu belirlenmeye çalışılmıştır.

2. Yöntem

2.1.Araştırma Modeli ve Grubu

Anadolu Teknik ve Teknik Liselerin Bilişim Teknolojileri Alanında öğrenim gören

öğrencilerin 300 saatlik yaz dönemi staj programında yaptıkları uygulamaların, öğrenim gördükleri alan dersleriyle ne yönde paralellik gösterdiğini betimlemek amacıyla yapılan bu araştırma genel tarama modelinde desenlenmiştir. Tarama modeli geçmişte ya da şu anda var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Tarama modeli yaklaşımlarından olan genel tarama modeli ise, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2009: 77-79). Araştırma grubunun belirlenmesi için de uygun örnekleme (convenience sampling) yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme, yakın çevrede bulunan, ulaşılması kolay ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen bireyler üzerinde yapılan örnekleme olarak tanımlanmaktadır (Erkuş, 2009: 98). Uygun örnekleme yöntemine göre belirlenen araştırma grubunu 2010-2011 öğretim yılında Bursa ve Muğla illerindeki Anadolu Teknik ve Teknik Liseleri Bilişim Teknolojileri Alanı Web Programcılığı, Veri Tabanı Programcılığı ve Ağ İşletmenliği Dallarında öğrenimlerine devam etmekte olan 11. sınıflardan 54 öğrenci ile henüz dal seçimi yapmamış 10. sınıflardan 19 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin tamamı alanıyla ilgili bir işletmede yaz stajını 2011 yılı Temmuz-Ağustos aylarında yapmakla yükümlüdürler. Tablo 1’de araştırma grubunun öğrenim gördükleri dal ve cinsiyetlerine göre dağılımları sunulmaktadır.

Tablo 1. Araştırma Grubunun Öğrenim Gördüğü Dal ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Sınıf	Dal	Cinsiyet		n	%
		Kız	Erkek		
10	Yok	8	11	19	26
	Web Programcılığı	8	13	21	29
11	Veri Tabanı Programcılığı	7	11	18	25
	Ağ İşletmenliği	0	15	15	20
	Toplam	23	50	73	100

Araştırma grubunda yer alan öğrencilerden 11. sınıf Ağ İşletmenliği Dalında öğrenim görmekte olan öğrenciler (n=15, %20) Muğla Teknik ve Endüstri Meslek Lisesinde, diğer öğrenciler (n=58, %80) ise Ali Osman Sönmez Teknik ve Endüstri Meslek Lisesinde öğrenimlerine devam etmektedir. Araştırma grubundaki öğrencilerin 23’ü (%32) kız, 50’si (%68) erkek, %26’sı henüz dal seçimi yapmamış 10. sınıf öğrencilerinden oluşmaktayken, %74’ü dal seçimini yapmış 11. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, veri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından üçlü Likert yapıda (Hiç, Ara sıra, Sıklıkla) 10. sınıf ile 11. sınıf Web Programcılığı, Veri Tabanı Programcılığı ve Ağ İşletmenliği dalları için öğretim programlarındaki konuları içeren farklı

anket formları hazırlanmıştır. Anket formlarının hazırlanmasında araştırmacıların on yıllık bilişim teknolojileri öğretmenlik deneyimleri, Anadolu Teknik ve Teknik Liselerdeki çalışma tecrübeleri, akademik ve alan bilgilerinden yararlanılmıştır. Anket soruları öğrencilerin staj yapacakları yaz dönemine kadar geçen sürede alan/dal meslek derslerinde edindikleri becerilere yönelik hazırlanmıştır. 10. sınıf öğrencileri için hazırlanan anket formu “Bilişim Teknolojilerinin Temelleri, Paket Programlar ve Programlama Temelleri” isimli meslek derslerinin içerikleriyle ilgili 14 maddeden; 11. sınıf Web Programcılığı dalı öğrencileri için hazırlanan anket formu “Grafik Animasyon, İnternet Programcılığı ile Web Tasarımı ve Programlama” isimli meslek derslerinin içerikleriyle ilgili 10 maddeden; 11. sınıf Veri Tabanı Programcılığı dalı öğrencileri için hazırlanan anket formu “Görsel Programlama, Nesne Tabanlı Programlama ve Veri Tabanı” isimli meslek derslerinin içerikleriyle ilgili 7 maddeden; Ağ İşletmenliği dalı öğrencileri için hazırlanan anket formu ise “Ağ Sistemleri ve Yönlendirme” isimli meslek dersi içerikleriyle ilgili 10 maddeden oluşmaktadır. Öğrencilerin verdikleri cevaplara göre maddelere, «Hiç»=0, «Ara sıra»=1, «Sıklıkla»=2 biçiminde puan verilmiştir. Buna göre her bir maddenin puan ortalama değeri [0-2] aralığında değişmektedir.

2.3. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf ve dallara göre hazırlanan anket formları her öğrenciye staj öncesi kendi dalı ile ilgili edindikleri becerilerden hangilerini staj yapacakları işletmelerde uygulama fırsatı bulabilecekleri ile ilgili beklentilerini ortaya koyabilmek için ön test olarak uygulanmıştır. Ön test olarak uygulanan anket formu aynı sorularla birlikte staj bitiminde de öğrencilerin alan ve dalları ile ilgili becerilerden hangilerini gerçekleştirme olanağı bulduklarını ortaya koyabilmek amacıyla son test olarak uygulanmıştır. Verilerin bilgisayar ortamına aktarılmasında aynı öğrenciye ait ön test ile son test değerlerinin girilmesi için öğrencilerin unutmayacağı ve ikisine de aynı kodu yazacakları bir takma isim uygulaması yapılmıştır. Böylece ön test ile son test karşılaştırmaları sağlıklı biçimde gerçekleştirilmiştir. Bilgisayar ortamında gerçekleştirilen tüm çözümleme işlemlerinde SPSS for Windows 15.0 programından yararlanılmıştır. Anket formlarından elde edilen verilerle staj öncesi beklentiler ile staj sonrası karşılaşma durumları arasındaki farklılığın ortaya konulması amacıyla parametrik olmayan istatistiksel yöntemlerden olan İlişkili Ölçümler için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır (Baştürk, 2012; Büyüköztürk, 2009).

3. Bulgular ve Yorumlar

Araştırma grubunda yer alan Bilişim Teknolojileri Alanı 10. sınıf ve 11. sınıf Web Programcılığı, Veri Tabanı Programcılığı ve Ağ İşletmenliği Dallarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin staj öncesi ve sonrası, staj yaptıkları iş yerlerinde mesleki becerileri gerçekleştirmeye yönelik anket puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına ilişkin yapılan Wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Bilişim Teknolojileri Alanı Öğrencilerinin Staj Öncesi ve Sonrası Anket Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Sınıf	Staj Sonrası – Staj Öncesi	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
10. Sınıf	Negatif Sıra	19	10,00	190,00	- 3,84*	0,000
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	0				
	Toplam	19				
11.Sınıf Web Programcılığı Dalı	Negatif Sıra	21	11,00	231,00	- 4,02*	0,000
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	0				
	Toplam	21				
11.Sınıf Veri Tabanı Programcılığı Dalı	Negatif Sıra	18	9,50	171,00	- 3,74*	0,000
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	0				
	Toplam	18				
11. Sınıf Ağ İşletmenliği Dalı	Negatif Sıra	14	7,50	105,00	- 3,30*	0,001
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	1				
	Toplam	15				

*Pozitif sıralar temeline dayalı

Çözümleme sonuçları Bilişim Teknolojileri Alanında araştırmaya katılan tüm sınıfların staj öncesi ve sonrası anket formundan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir (z10. Sınıf=-3,84, z11.Sınıf Web Programcılığı=-4,02, z11.Sınıf Veri Tabanı Programcılığı=-3,74, z11. Sınıf Ağ İşletmenliği=-3,30, $p<.05$). Fark puanlarının sıra toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın tüm sınıflarda negatif sıralar, yani staj öncesi anket puanı lehinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, Bilişim Teknolojileri Alanında öğrenim görmekte olan öğrencilerinin staj öncesi mesleki uygulamaların gerçekleştirilmesi yönündeki beklentilerinin karşılanmadığı söylenebilir. Bilişim Teknolojileri Alanında öğrenim görmekte olan öğrencilerin staj uygulamalarına ilişkin genel beklentilerinin karşılanmadığını görülmesi üzerine ayrıntılı olarak hangi konulardaki beklentilerin karşılanmadığına ilişkin yapılan Wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçları sınıf ve dallara göre Tablo 3, 4, 5 ve 6'da sunulmuştur.

Tablo 3. 10. Sınıf Öğrencilerinin Staj Öncesi ve Sonrası Anket Madde Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Maddeler	Staj Sonrası – Staj Öncesi	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
MS Excel ile formüller yazma	Negatif Sıra	11	9,09	100,00	- 2,35*	0,019
	Pozitif Sıra	4	5,00	20,00		
	Eşit	4	-	-		
MS Excel ile makro yazma	Negatif Sıra	11	6,00	66,00	- 3,04*	0,002
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	8	-	-		
MS Word ile belge hazırlama	Negatif Sıra	8	5,00	40,00	- 2,33*	0,020
	Pozitif Sıra	1	5,00	5,00		
	Eşit	10	-	-		
MS Word ile belge yazdırma	Negatif Sıra	13	7,00	91,00	- 3,27*	0,001
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	6	-	-		
Sunu Programı ile sunu hazırlama	Negatif Sıra	10	5,50	55,00	- 2,92*	0,004
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	9	-	-		
Program algoritması hazırlama	Negatif Sıra	6	3,50	21,00	- 2,27*	0,023
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	13	-	-		
Program geliştirme	Negatif Sıra	12	6,50	78,00	- 3,18*	0,001
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	7	-	-		
Bilgisayar montajı yapma	Negatif Sıra	14	7,50	105,00	- 3,40*	0,001
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	5	-	-		

Maddeler	Staj Sonrası – Staj Öncesi	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Bilgisayar arıza tespiti ve giderilmesi	Negatif Sıra	18	9,50	171,00	- 3,91*	0,000
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	1	-	-		
İşletim sistemi kurulumu	Negatif Sıra	17	9,00	153,00	- 3,88*	0,000
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	2	-	-		
Gerekli programların kurulumu	Negatif Sıra	18	9,50	171,00	- 3,84*	0,000
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	1				
Aygıtların tanıtılması	Negatif Sıra	19	10,00	190,00	- 3,94*	0,000
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	0				
Yazılımsal sorunların tespiti ve giderilmesi	Negatif Sıra	18	9,50	171,00	- 3,87*	0,000
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	1				
Bilgisayarların birbirine tanıtılması	Negatif Sıra	15	8,00	120,00	- 3,77*	0,000
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	4				

*Pozitif sıralar temeline dayalı

Tablo 4. 11. Sınıf Web Programcılığı Dalı Sınıf Öğrencilerinin Staj Öncesi ve Sonrası Anket Madde Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Maddeler	Staj Sonrası – Staj Öncesi	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
HTML dili ile ilgili çalışmalar	Negatif Sıra	13	7,00	91,00	- 3,50*	0,000
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	8	-	-		
Stil Sayfaları (CSS) ile ilgili çalışmalar	Negatif Sıra	10	5,50	55,00	- 3,05*	0,002
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	11	-	-		
ASP.NET ile ilgili çalışmalar	Negatif Sıra	18	9,50	171,00	- 3,91*	0,000
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	3	-	-		
ASP.NET ile SQL veri tabanı üzerinde işlem yapılabilecek çalışmalar	Negatif Sıra	18	9,50	171,00	- 3,85*	0,000
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	3	-	-		
Flash programı ile web sayfası çalışmalarını	Negatif Sıra	18	9,50	171,00	- 3,95*	0,000
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	3	-	-		
Flash programı ile animasyon hazırlama çalışmaları	Negatif Sıra	15	8,00	120,00	- 3,54*	0,000
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	6	-	-		
PHP dili ile ilgili çalışmalar	Negatif Sıra	13	7,00	91,00	- 3,29*	0,001
	Pozitif Sıra	0	0,00	4,50		
	Eşit	8	-	-		
PHP dili ile MYSQL veri tabanı üzerinde işlem yapılabilecek çalışmalar	Negatif Sıra	13	7,00	91,00	- 3,29*	0,001
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	8	-	-		
Apache Server kurulumu ile ilgili çalışmalar	Negatif Sıra	16	8,50	136,00	- 3,64*	0,000
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	5	-	-		
Fireworks ya da benzeri bir program ile resim düzenleme çalışmaları	Negatif Sıra	11	6,00	66,00	- 3,02*	0,003
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	10	-	-		

* Pozitif sıralar temeline dayalı

Tablo 5. 11. Sınıf Veri Tabanı Programcılığı Dalı Öğrencilerinin Staj Öncesi ve Sonrası Anket Madde Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Maddeler	Staj Sonrası – Staj Öncesi	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Veri Tabanı Sunucusu kurulumu çalışması	Negatif Sıra	13	7,00	91,00	- 3,27*	0,001
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	5	-	-		
Veri Tabanı üzerinde kullanıcı izinleri ile ilgili çalışmalar	Negatif Sıra	12	6,50	78	- 3,15*	0,002
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	6	-	-		
Veri tabanı oluşturma ile ilgili çalışmalar	Negatif Sıra	14	8,21	115,00	- 3,23*	0,001
	Pozitif Sıra	1	5,00	5,00		
	Eşit	8	-	-		
Program hazırlama aşamaları ile ilgili çalışmalar	Negatif Sıra	15	8,00	120,00	- 3,69*	0,000
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	3	-	-		
Konsolda program yazma çalışmaları	Negatif Sıra	9	5,00	45,00	- 2,74*	0,006
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	9	-	-		
Görsel Programlama dili ile program yazma çalışmaları	Negatif Sıra	16	8,50	136,00	- 3,62*	0,000
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	2	-	-		
Veri Tabanı üzerinde kayıt işlemleri yapma	Negatif Sıra	16	8,50	136,00	- 3,62*	0,000
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	2	-	-		

Tablo 6. 11. Sınıf Ağ İşletmenliği Dalı Öğrencilerinin Staj Öncesi ve Sonrası Anket Madde Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Maddeler	Staj Sonrası – Staj Öncesi	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Ağ elemanlarını kullanarak, kablolu ağ sistemlerini kurma	Negatif Sıra	7	4,00	28,00	- 2,65*	0,008
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	8	-	-		
Farklı topolojilerdeki ağ yapılandırılmalarında sorun giderme	Negatif Sıra	3	2,50	7,50	- 1,00*	0,317
	Pozitif Sıra	1	2,50	2,50		
	Eşit	11	-	-		
Koaksiyel ve / veya UTP (Çift Bükümlü) Ağ kablosu hazırlama	Negatif Sıra	5	4,00	20,00	- 1,13*	0,257
	Pozitif Sıra	2	4,00	8,00		
	Eşit	8	-	-		
TCP/IP Protokolünü kullanarak IP girişi yapma	Negatif Sıra	5	4,00	20,00	- 1,13*	0,257
	Pozitif Sıra	2	4,00	8,00		
	Eşit	8	-	-		
Alt Ağlara bölünmüş bir ağ ortamında sorun giderme	Negatif Sıra	9	5,00	45,00	- 3,00*	0,003
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	6	-	-		
Tek Mod / Çift Mod Fiber Optik kablo içeren ağ kulumu yapma	Negatif Sıra	1	1,00	1,00	- 1,00*	0,317
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	14	-	-		
Kablolu / Kablosuz ADSL Modem fiziksel kurulumu ve ayarlarını yapma	Negatif Sıra	10	6,15	61,50	- 2,65*	0,008
	Pozitif Sıra	1	4,50	4,50		
	Eşit	4	-	-		
Yönlendirici (Router) fiziksel kurulumu ve ayarlarını yapma	Negatif Sıra	6	3,50	21,00	- 2,45*	0,014
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00		
	Eşit	9	-	-		
Kablosuz ağ elemanları kullanarak kablosuz internet ortamı hazırlama	Negatif Sıra	9	6,67	60,00	- 1,81*	0,071
	Pozitif Sıra	3	6,00	18,00		
	Eşit	3	-	-		
Kablosuz internet ortamı güvenlik ayarlarını yapma	Negatif Sıra	10	6,10	61,00	- 2,65*	0,008
	Pozitif Sıra	1	5,00	5,00		
	Eşit	4	-	-		

*Pozitif sıralar temeline dayalı

Tablo 3, 4, 5 ve 6'daki öğrencilerin staj öncesi ve sonrası uygulanan anket formundaki madde puanları arasındaki farkın anlamlılık düzeyi değerleri incelendiğinde, Bilişim Teknolojileri Alanı 10. sınıf ile 11. sınıf Web Programcılığı ve Veri Tabanı Programcılığı Dallarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin beklentilerinin karşılanmasında bütün maddelerde anlamlı bir azalma olduğu bulunmuştur. Bu bulgu, yaz

döneminde işletmelerde staj yapan öğrencilerin öğretim programlarında gördükleri tüm konularla ilgili uygulamaların gerçekleştirilmesi yönündeki staj öncesindeki beklentilerinin karşılanmadığını göstermektedir. Buna dayalı olarak Bilişim Teknolojileri Alanındaki öğrencilerin alandaki meslek derslerinde edindikleri becerileri uygulama fırsatı bulabileceklerini düşünmelerine karşın, staj çalışmalarında bu etkinliklerin çoğunu tam anlamıyla uygulayamadıkları söylenebilir. Bundan dolayı gerçek yaşam ortamında yaparak ve yaşarak öğrenme olanağı bulabilmeleri için öğrenimlerine devam ettikleri alanın öğretim programının bir parçası olarak yapılan staj çalışmalarında, alan bilgi ve becerilerinden birçoğuna yönelik uygulama yapılmadığı görülmektedir. Bu durum, Mesleki ve Teknik Eğitimin geleceği açısından önemli bir sorun olarak düşünülebilir.

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin meslek yaşamlarında daha başarılı olabilmeleri açısından öğrendikleri kuramsal bilgileri mezun olmadan önce uygulamaya dönüştürmeye başlamaları ve mesleğiyle ilgili yenilikler ile çalışma şartları hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Alanyazında bu istenilenlerin ancak başarılı staj uygulamaları ile sağlanabileceği söylenmektedir (Çetin, 2005; Demir, 2010; Schambach ve Dirks, 2002; Şahin ve diğerleri, 2006). Oldukça önemli görülen staj uygulamalarıyla ilgili yapılmış araştırmalarda olumlu sonuç ortaya koyan az sayıda çalışmaya (Schambach ve Dirks, 2002) karşın, çoğu araştırma sonucunda staj uygulamalarındaki olumsuzluklar da ortaya konulmaktadır (Çalışal, 2007; EARGED, 2006; Şahin ve diğerleri, 2006). Koşan'a (2003) göre staj sürecindeki önemli sıkıntılardan birisi de okullardaki öğretim programlarıyla işletmelerdeki uygulamaların örtüşmemesinden kaynaklanmaktadır. Özgül'e (1995) göre Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri lise eğitimi sona erdiğinde kendi alanlarında çalışmak isteğini kısmen onaylamaya yakın bir görüşü savunsalar da, farklı bir alanda çalışma isteğine karşı kararsız bir tutum sergilemektedirler. Bunun sebepleri arasında staj yaptıkları iş yerlerinde mesleki becerileri sergileyebilecekleri ortamları ve mesleki donanımları kullanma olanaklarını bulamamaları yatmaktadır.

Bu çalışma sonucunda da Bilişim Teknolojileri Alanında 10. sınıf ve 11. sınıf Web Programcılığı, Veri Tabanı Programcılığı ve Ağ İşletmenliği Dallarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin öğretim programlarında gördükleri konularla ilgili işletmelerde yaz stajı bünyesinde yapmayı düşündükleri uygulamalarla ilgili beklentilerinin karşılanmadığı ortaya konulmuştur. Benzer olarak Çakır (1998), Demir (2010), Leslie (1994) ve Yılmaz'ın (2008) yaptıkları çalışmaların sonuçları da öğrencilerin okulda gördükleri kuramsal bilgilerin staj yapılan işyerlerindeki uygulamalarla örtüşmediği ortaya koymaktadır.

Araştırma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde ve öğrencilerle yapılan görüşmeler dikkate alındığında; öğrencilerin beklentilerinin karşılanmamasının önemli nedenleri arasında öğretim programlarındaki içeriklerin staj yerlerinde uygulanmayışı ve öğrencilerin buna uygun staj yerleri bulmakta sorun yaşamaları görülebilir. Bunun

nedenlerinden birisi de bilişim alanına hızlı bir şekilde giren Türkiye’de alanda yetişmiş insan ve dolayısıyla bu sektörde ayakta durabilen firmaların az olması, bilişim teknolojileri alanının alt dalı olan Web Programcılığı, Veri Tabanı Programcılığı ve Ağ İşletmenliği gibi dallardaki öğrencilerin dallarıyla ilgili uygulama yapabilecekleri iş yerlerinin fazla olmaması, bu alanlardaki firmaların da stajyerlere iş yaptırma konusunda çok fazla güvenmek istemeyişi olarak da görülebilir (İnterpro, 2009; YASAD, 2009; Tiryakioğlu, 2012). Alanında iyi yetişen ancak okulda edindikleri birçok bilgi ve beceriyi dış piyasada uygulama olanağı bulamayan öğrencilerin staj öncesindeki beklentilerinin birçoğunun staj yaptıkları iş yerlerinde karşılanmaması onların mesleğe olan heveslerini de kırmakta olduğu düşünülebilir. Stajlarla ilgili bu sorunların aşılması Mesleki ve Teknik Eğitim açısından oldukça önemli görülmektedir. Bundan dolayı staj uygulamalarının yapılacağı yerlerin daha özenli seçilmesi gerekmektedir. Öğrencilere staj imkânı sağlayan özel teşebbüsler ve kamu kurumları da çeşitli yollarla desteklenerek stajyer öğrenci alma konusunda teşvik edilmelidirler. Ayrıca staj denetimleri artırılmalı, stajyerlerin gereksiz alan dışı işlerde kullanılmaları engellenmeli ve öğrencilerin staj yaptıkları işletmelerle bilgilendirme toplantıları yapılarak öğretim programlarına eş uygulamalara ağırlık vermeleri sağlanmalıdır.

Dünya ortalamalarının tersine Türkiye’de Bilgi Teknolojileri pazarında donanım sektörünün önemli ölçüde etkin olduğu fakat yazılım ve hizmet sektörüne gerekli önemin verilmediği bilinmektedir (İnterpro, 2009; YASAD, 2009). Bundan dolayı Türkiye yazılım sektörünün ihtiyaçlarını genellikle yurtdışından karşılamakta ve bu dış alım için önemli meblağlarda döviz ödenmektedir (Bengi, 2010). Ekonominin tüm kollarını etkileyen yazılımı üretmek için en önemli girdi akıl ve yaratıcı güçtür. Türkiye yüksek genç nüfusa sahiptir. Ayrıca bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanabilecek 1,5 milyondan fazla KOBİ mevcuttur. Sadece bu potansiyel dikkate alındığında bile yazılım sektörünün teknolojik ve iktisadi gelişme için önemi ortaya çıkmaktadır (Tiryakioğlu, 2012). Bu yüzden ülke kalkınmasını sağlamak, iş sahası açmak, milli sermayemizin ülke içinde kalmasını sağlamak için Bilişim Teknolojileri Alanında faaliyet gösteren firmalar devlet tarafından teşvik edilerek bilişim sektörünün kalkındırılması sağlanmalıdır. Böylece bilişim alandaki öğrencilerimiz uzman şirketlerde staj yaparak kendilerini daha çok geliştirmeleri mümkün olabilecektir.

Bu çalışma, Mesleki ve Teknik Eğitim boyutunda Anadolu Teknik ve Teknik Liseleri Bilişim Teknolojileri Alanındaki staj uygulamalarına yönelik yapılan öncü araştırmalardanır. Alandaki yönelimler ve eğilimler doğrultusunda bu konuda daha fazla çalışmaya gereksinim duyulmaktadır. Özellikle nitelikli mesleki eğitimin başlangıcının sağlam temellere oturtulması açısından uygulanan yaz stajı etkinliklerinin kuramsal çerçeveye uygun olarak öğrenci beklentilerini karşılayacak düzeylere getirilmesini sağlayacak çalışmaların yürütülmesi faydalı olacaktır.

5. Kaynaklar

Alkan, C. (1983). Eğitim Felsefesi. Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi.

- Baştürk, R. (2010). Bütün Yönleriyle SPSS Örneklî Nonparametrik İstatistiksel Yöntemler. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bengi, M. (2010). Dar Mükellef Kurumlardan İthal Edilen Bilgisayar Yazılımlarının Vergilendirilmesi. <<http://www.muratbenigi.com/2010/11/dar-mukellef-kurumlardan-ithal-edilen.html>> (2012, Haziran 12).
- Binici, H. ve Arı, N. (2004). Mesleki ve Teknik Eğitimde Arayışlar. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24(3), 383-396.
- Büyüköztürk, Ş. (2009). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı (Onuncu Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çakır, İ. (1998). Türkiye’de lisans düzeyi turizm eğitiminde staj sorunları ve çözüm önerileri. Ulusal I. Turizm Sempozyumuna Sunulmuş Bildiri. Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Çalışal, O. (2007). Polis meslek yüksek okullarındaki uygulamalı eğitimlerin polis memuru adaylarının meslek gelişimindeki yeri ve önemi: Ege bölgesi örneği. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Polis Akademisi Güvenlik Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çetin, Ş. (2005). Öğrenci Stajlarında Yararlanılan Dersler Üzerine Ampirik Bir Değerlendirme: Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 16(2), 153-169.
- Demir, K. (2010). Stajyerlik kavramının insan kaynakları yönetiminin eğitim ve geliştirme işleyle ilgisi ve bir araştırma. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- EARGED. (2006). Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde İşletmelerde Meslek Eğitiminin Değerlendirilmesi. <http://earged.meb.gov.tr/tamamlanan/Isletmelerde_meslek_egtm_degerlendirilmesi.pdf> (2011, Temmuz 20).
- Erkuş, A. (2009). Davranış Bilimleri İçin Bilimsel Araştırma Süreci. (İkinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- İnterpro (2009). Bilişim 500. İstanbul.
- Karasar, N. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemi (On Dokuzuncu Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kazu, İ.Y. (1996). Endüstriyel mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarındaki işletmelerde meslek eğitimi uygulamalarının değerlendirilmesi (Bursa, Adıyaman, Diyarbakır, Elazığ ve Malatya illeri örneği). Yayımlanmamış doktora tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Ko, W. (2008). Training, Satisfaction with Internship Programs, and Confidence about Future Careers among Hospitality Students: A Case Study of Universities in Taiwan. Journal of Teaching in Travel & Tourism, 7, 1-15.
- Koşan, A. (2003). Eğitimde Okul-Endüstri İşbirliği. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(1), 107-130.
- Kulakoğlu, M. (1992). İşletmelerde meslek eğitimi uygulaması EGO genel müdürlüğü örneği. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Leslie, D. (1994). TQM and Student Work Experience (SWE). Quality Assurance in Education, 2(3), 26-32.
- MEB (2009). Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği. <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/24804_0.html> (2011, Ağustos 24).
- Özgül, N. (1995). İşletmelerde staj yapan meslek lisesi öğrencilerine staj yaptıkları kurumların mesleki etkilerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özsayar, B. (2008). Meslek lisesi öğrencilerinin yaptıkları stajların meslek gelişimlerine etkileri. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Schambach, T.P. ve Dirks, J. (2002). Students perceptions of internship experiences. 17. Annual

- Conference of the International Academy for Information Management, Barcelona, Spain Kongresine Sunulmuş Bildiri. Barcelona, İspanya.
- Şahin, H., Velioğlu-Öğünç, A., Yüksel, M. ve Gülen, D. (2006). Tıbbi laboratuvar bölümü öğrencilerinin yaz stajı değerlendirmeleri. 1. Ulusal Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları Sempozyumunda Sunulmuş Bildiri. Gazi Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Gölbaşı, Ankara.
- Şimşek, S. (2007). İstanbul ili Anadolu yakası ticaret liselerinde öğrenim gören öğrencilerin staj çalışmalarının değerlendirilmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- TDK. (2012). Türk Dil Kurumu. <<http://www.tdk.gov.tr/>> (2011, Aralık 23).
- Tiryakioğlu, M. (2012). Türkiye’de yazılım sektörü. Stratejik Düşünce Enstitüsü.
- Tutan, E. (2010). Turizm eğitimi alan öğrencilerin staj döneminde maruz kaldıkları mobbing (psikolojik yıldırma) Ankara ilinde bir uygulama. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- YASAD. (2009). Yazılım Sektörünün Kritik Sektör Olarak Konumlandırılması için Strateji Önerisi. Yazılım Sanayicileri Derneği, İstanbul.
- Yener, Ö. F. (2011). Tıp fakültesi 6. sınıf öğrencilerinin aile hekimliği ile ilgili düşünceleri ve mezuniyet öncesi tıp eğitiminde aile hekimliği stajının yerinin değerlendirilmesi. Yayımlanmamış uzmanlık tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Samsun.
- Yılmaz, İ. (2008). Endüstri meslek lisesi üçüncü sınıf tekrar öğrencilerinin staj yapılan işyerine ve işyerinde uygulanan eğitime yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

EXTENDED ABSTRACT

Vocational training institutions’ important mission is training students for both theoretically and in terms of application. In this context, in departments’ probations that for strengthening and developing theoretically knowledge with the given lessons in school are pretty important (İlgaz & Çakar, 2002: cited Tutan, 2010; Koşan, 2003). Schambach and Dirks (2002) specify that a successful probation gives a opportunity for learning by doing and experiencing and also provides students to be motivated and having positive occupation success by improving their attitudes. By probation introducing workplace areas, operating conditions, teaching process, as soon as adding motivation abilities to individual changes and teaching to have a professional responsibility (Sabuncuoğlu & Tokol, 2001: cited Çetin, 2005). Job candidates in education and training periods, probation is seen as meeting with the the business community and described as a continuum that recognized different workplaces and communities, obtaining entry-level information about business life and first practical vocational training, questioning, developing and growing of prospective professional career plans (Demir, 2010).

In technical high schools, before summer probation students get excited about what will they do in workplaces which they will do probation and they wonder if they will be enough to occupational. But we experienced that after probations our students’ in information technologies department viewpoint to their professional is changing. Important range of students says that workplaces which they had probation in are having small projects and they do not work in specific projects. Students say that they can’t find a

chance to implement a lot of information they learned in school.

Research group has been determined through the appropriate sampling and consisted of students from information technology department's web programming, database programming and network operating subsections of Anatolian Technical and Technical High Schools' information technology field from Bursa and Muğla and these group include fifty four 11th grade students and nineteen 10th grade students who have not chosen their subsections yet. All of the students must have summer probation in a workplace in their department on July 2011.

Research group consists of network operating subsection's students (n=15, 20%) from Muğla Technical and Anatolian Technical High School and the other students (n=58, 80%) are from Bursa Ali Osman Sönmez Technical and Anatolian Technical High School. The students in research group that consists of 23 (32%) girl and 50 (68%) is boy and 26 percent of them are in 10th grade students who have not chosen their subsections yet and 74 percent of them are in 11th grade who have already studied in information technology's subsections. The purpose of this study is to examine the information technology department's students' levels of vocational expectation in probation workplaces.

In the data gathering phase, vocational expectation surveys were used before and after summer probation. Wilcoxon signed rank test was used for measurements associated with the data analysis. The expectation surveys have been prepared and then they have been performed before and after probation. These surveys were about skills which they had at school lessons before. Surveys were prepared special for they've been trained in which one of web programming, database programming and network operating subsections and also for 10th grade students. The survey that had been performed before probation executes students' expectations about what they will do in probation in workplaces. And after probation, these same surveys have been performed to students to execute which expectations had been performed. Students had used a nickname that they will not forget to insert the values of pretest and last test of same student. SPSS for Windows 15.0 has been used for all analysis.

Results show that information technology department's students' vocational expectations at probation workplaces have not been met. At the end of this study results show that information technology department's 11th grade students' in web programming, database programming, network programming and 10th grade students' expectations of applying knowledge which they had trained at probation workplaces have not been met.

If we look at information technologies in Turkey, we see that there is not enough company in information technology which is working globally. There are only small companies. But also our country imports much software from abroad and this costs big prices. Because of this situation our students in information technologies can not have enough knowledge and experience from workplaces where they have probation in. Our students have knowledge at school enough but they cannot perform this in workplaces. Instead, they work in different departments and workplaces other than information technologies. The best position of work is data processing department and in there they only import ready data. Sector of information technology must have been supported by government. If this sector grows, our students in high schools and also university can find possibility improve their vocations by having probation in this workplaces.